

potravní nabídky snížením množství organických odpadků. Přes všechna teoretická doporučení však bude záležet zejména na jejich praktické aplikaci, kterou si vážnost situace již bez odkladu vyžaduje.

Valdéské kosatky

Vedle velryb a dalších koticovců žije ve zdejších vodách i řada menších druhů ozubených kytovců, jako např. kulohlavec černý (*Globicephala melas*), plískavice tmavá (*Lagenorhynchus obscurus*), jižní (*L. australis*) a strakatá (*Cephalorhynchus commersonii*). Najdeme tady i stabilní populaci kosatky dravé (*Orcinus orca*). Pozorování těchto dravců, které lze dobře rozpoznat podle jejich charakteristických hřbetních ploutví, je však spíše sezonní záležitostí. Tito vrcholoví predátoři se zde živí převážně rybami a olihněmi, ale loví také mláďata a dospělce lachtanů, rypouše sloní a dokonce i dospělé velryby jižní. Zdejší kosatky jsou navíc proslulé svou taktikou lovu ploutvonožců v mělkých vodách. Vrhají se za kořistí až na břeh, uchopí ji čelistmi a prudkým obrátem se snaží dostat zpět do bezpečí hlubšího moře. Tato taktika se jim vyplácí, i když riskují

uváznutí na mělčině. Jde o velmi efektivní podívanou, kterou právě z této oblasti přiblížily veřejnosti skvělé dokumenty BBC. Kosatky jsou velmi inteligentní a přizpůsobují loveckou taktiku místním podmínkám, takže v různých částech světa se způsoby lovu liší a mohou být unikátní. Je více než pravděpodobné, že dospělci využívají specifické techniky i svá mláďata (Ford 2008).

Kosatky jsou na Valdésu studovány již od r. 1975 a populace tu je dlouhodobě stabilní s odhadem asi 30 jedinců. V současné době se výzkumu kosatek věnuje mezinárodní organizace Punta Norte Orca Research (www.pnor.org). Ve zdejších vodách se tyto predátoři sezonně přesunují, v souvislosti s prostorovým rozptýlením rypoušů sloních i velryb jižních. Každoroční přírůstky velrybích mláďat představují pro kosatky lákavý zdroj potravy, a proto se útoky na tyto kytovce v okolí poloostrova opakují poměrně pravidelně. Z celého roku se to týká asi 6 měsíců, kdy se kosatky a velryby setkávají na stejných místech. Zatímco turisté jsou svědky podobných dramát pouze ojedinele, vědci mají naopak vcelku podrobné záznamy.

První zpráva o útoku na velryby je z r. 1971, přičemž za 29 let jich bylo pozorováno celkem 117 a většina (90,6 %) podél východního pobřeží poloostrova. Postupně však došlo k poklesu na 23 útoků za 10 let (1991–2000), zřejmě z důvodu emigrace velryb z této nebezpečné oblasti do jiných vod rezervace. To vedlo samozřejmě nakonec i k přesunu kosatek, které je následovaly, a tak se opět intenzita útoků postupně zvýšila. Velryby čelí útokům různými způsoby, zejména aktivní ochranou mláďat s využitím úderů ocasu, přesunem do mělkých vod, shlukováním do skupin a tvorbou obranné, tzv. růžicovitě formace s mláďaty uprostřed. Shromažďování velrybích matek do skupin v tzv. školkách v zálivech poloostrova se projevuje jako účinná strategie snižující predaci mláďat.

Poloostrov Valdés se řadí k významným mořským rezervacím. Při únosném turistickém ruchu a rozumném využívání okolních vod ke komerčnímu rybolovu může přinést trvalou prosperitu jak zdejšímu populacím zvířat, tak místním obyvatelům. Všem, kteří milují mořské savce nebo divokou přírodu, pak nezbývá, než cestu na toto místo vřele doporučit.

Jiří Gaisler, Vladimír Hanák

Nový netopýr a jeho české jméno

V r. 2001 byl popsán nový druh netopýra z Řecka. Třebaže jeho popis v článku, který vyšel v časopise *Naturwissenschaften* (2001, 5: 217–223), má 6 autorů, autory vlastního popisu jsou pouze dva z nich – Otto von Helversen a Klaus-Gerhard Heller, a vědecký název netopýra je *Myotis alcaethoe* von Helversen et Heller, 2001. Záhy po prvních nálezích v Řecku a poté v Maďarsku byl tento druh zjištěn ve Francii a v severním Španělsku, Švýcarsku, Německu, Rakousku, Polsku, v Černé Hoře, Albánii, Rumunsku, Bulharsku, Anglii, v evropské části Turecka a také na Slovensku i v České republice.

1 Netopýr alcaethoe (*Myotis alcaethoe*). Foto M. Anděra

Bližší informace o rozšíření, způsobu života a výskytu tohoto netopýra u nás publikoval R. Lučan (viz Živa 2009, 2: 86–89). Autoři popisu použili jako druhový název řecké jméno Alcaethoe nebo Alkithoe (latinsky *Alcaethoe*, *Alcithoe* či *Alcythoe*), což je ženská mytologická postava, která byla za trest proměněna v netopýra. O. von Helversen a K.-G. Heller považovali Alcaethoe za nymfu a netopýra nazvali anglicky nymph bat, německy Nymphenfledermaus. Již v Ottově slovníku naučném se však můžeme dočíst, že podle řecké mytologie Alcaethoe nebyla nymfa, ale princezna, dcera krále Mýna, a toto pojetí v antické literatuře potvrdil podrobným rozbořením Petr Benda (2008). Původně navržený český název netopýr nymfin byl proto změněn na netopýr menší, vzhledem k tomu, že v rámci evropské chiropterofauny jde o jeden z nejmenších druhů.

Pod tímto názvem figuruje v provizorním atlasu českých savců (viz Anděra a Hanák 2007).

Tím ale historie českého pojmenování zatím posledního nově objeveného evropského netopýra nekončí. P. Benda ve zmíněném článku a v pozdějším kompletním názvosloví netopýrů světa (Benda 2010) nazval tento druh česky netopýr Alcaethoe, podobně jako v současnosti používané anglické jméno Alcaethoe bat nebo Alcaethoe myotis. S tímto názvem byla většina odborníků na naše netopýry spokojena, s výjimkou druhého autora článku (V. Hanáka), který považuje za správnější psát druhové jméno s malým počátečním písmenem.

K ověření správnosti Hanákova pojetí se první autor článku obrátil na H. Karlíkovou z Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., s prosbou o odborný posudek. Z odpovědi (13. 12. 2011) vyjímáme: „V otázce, zda

psát druhové jméno netopýra s malým nebo velkým písmenem, se musím přiklonit k názoru V. Hanáka. Čeština vlastně ani jinou možnost nepřipouští. Velké písmeno by se psalo jen v tom případě, že by šlo o zcela konkrétní zvíře s vlastním jménem. Jinak ne. Nechala jsem vyjádřit se k tomuto problému i své brněnské kolegyně a musím říct, že jsme se všichni shodli.“

Nedávný přírůstek naší netopýří fauny se tedy jmenuje netopýr alcaethoe. Doufejme, že je to už poslední verze jeho jména. Kdyby se totiž přišlo na to, že tento druh byl již dříve popsán pod jiným vědeckým názvem (takové případy nejsou u netopýrů nijak neobvyklé), muselo by se asi změnit i české jméno. Doufejme, že k této situaci nedojde.